

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ที่ 10

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

อรรถรรณ เนาว์ประเสริฐ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ที่ 10

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. ธีระสุด สุขกำเนิด

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้จัดสรร
โอนเงินเข้ากองทุนเรียบร้อยแล้ว และรัฐบาลยังมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกอง
ทุน โดยจ้างบัณฑิตที่ว่างงาน ลงพื้นที่ทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ที่
10 ต.วังไทร อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กองทุนหมู่บ้าน และชุมชน
เมืองกำหนดไว้หรือไม่

ในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้หลักการประเมินเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพี โมเดล” (CIPP
Model) มีการประเมิน 2 หน่วยระบบ คือ หน่วย A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ
ผู้กู้ หน่วย B คือ หน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย และได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
จาก แบบรายงาน บร.1 – บร.12 จากการสุ่มตัวอย่าง การสังเกต การสัมภาษณ์ สมาชิกกองทุน
117 ราย สมาชิกผู้เงินได้ 77 ราย สมาชิกผู้เงินไม่ได้ 40 ราย รวมเป็นเงินกู้ 920,000 บาท
จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า กองทุนหมู่บ้าน มอทรายทอง หมู่ที่ 10 โดยความร่วมมือของ
คณะกรรมการ สมาชิก และชาวบ้าน จัดการบริหารกองทุนให้มีศักยภาพ ความเข้มแข็ง และเงิน
ทุน 1 ล้านบาท ยังเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านต่อไป

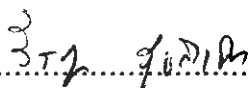
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร.ธีระสุต สุขกำเนิด)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ อติชาติ วงศ์กอบลาก)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรวงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งข้อมูลทางด้านวิชาการและด้านการดำเนินสารนิพนธ์ อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.ธีระสุต สุขกำเนิด อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คณาจารย์ทุกท่านของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ช่วยประสาขาวิชาและให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการปฏิบัติการในพื้นที่หมู่บ้าน
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน ตลอดจน พ่อแม่ พี่ น้อง ทุกท่านที่ช่วยอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ
- กลุ่มบัณฑิต โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการประสานงานด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดเวทีระดับหมู่บ้าน เวทีระดับตำบล ตลอดเวลาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติหน้าที่ที่ผ่านมา

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่ ๆ ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม ให้กำลังใจ และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ทำสารนิพนธ์ทำสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อรพรรณ เนาว์ประเสริฐ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ระเบียบกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
ระเบียบต่างๆ เกี่ยวข้อง	5
ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ	8
ชุมชนเมือง	
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและ	8
ชุมชนเมือง	
การพิจารณาเงินกู้ยืมสำหรับกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
หลักการประเมินโครงการแบบ ซัพพอร์ตโมเดล	9
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	11
รูปแบบการประเมินและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	11
ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล	12
การวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4 ผลการติดตามและประเมินโครงการ	32
ผลการประเมินบริบทชุมชน	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	41
ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	45
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	47
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	49
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	49
วิธีดำเนินการ	49
ผลการดำเนินงาน	50
สรุปอภิปรายผล	50
ข้อเสนอแนะ	52
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก ก	56
ภาคผนวก ข	59
ภาคผนวก ค	89
ประวัติผู้เขียน	142

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน รายการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับกองทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนบ้านมอทรายทอง หมู่ 10 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 189 ครัวเรือน และสมัครเป็นสมาชิกกองทุน จำนวน 117 และสามารถปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก จำนวน 77 ครอบครัว รวมเป็นเงิน 920,000 บาท และเพื่อให้ทราบว่ากองทุนหนึ่งล้านบาทบ้านมอทรายทอง บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ ของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด จึงสมควรให้มีการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้ามาประจำหมู่บ้าน เขียนเป็นรายงานการประเมินในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” เพื่อแสดงให้เห็น ศักยภาพ ความพร้อม ความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไข และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ของบัณฑิตที่เข้าร่วมโครงการ ได้เข้าใจถึงปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางแก้ไขพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาหมู่บ้าน ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. เพื่อให้เกิดองค์กรเครือข่ายขององค์กรเพื่อการเรียนรู้
4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

กรอบแนวคิดทฤษฎี

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้กรอบทฤษฎีหรือค่านิยมทางความคิดในการประเมินกองทุนในครั้งนี้ ได้แก่ค่านิยมทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิพพ์ โมเดล” (Cipp Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยอักษรย่อมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ที่ 10 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด จากการวิเคราะห์จุดประสงค์ว่ามีอะไรบ้าง เป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะใด ระดับข้อมูลใด และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้อง กับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลตามที่ต้องการอย่างแท้จริง และกำหนดแหล่งข้อมูลซึ่งเป็นขั้นตอนของการพิจารณา แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลอยู่ที่ไหน พร้อมกับกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วน โดยแหล่งข้อมูลจะจำแนกได้ดังนี้

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง โดยการสำรวจและการปฏิบัติงานในพื้นที่

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น เอกสาร หลักฐาน บันทึกต่าง ๆ ซึ่งมาจากส่วนราชการ และเอกชน และการเลือกกลุ่มดังกล่าว

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำเอาข้อมูล ที่เก็บรวบรวมได้มาจัดสรรให้เป็นระบบเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ ระดับข้อมูล โดยการวิเคราะห์สามารถจำแนกได้ดังนี้

- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้ว สรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้แล้วสรุปผล โดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

ขั้นที่ 4 ลงมือเขียนบทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่างที่เป็นชุดภาคผนวก

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน ที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดได้หรือไม่
2. ได้ทราบปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบ ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ได้ทราบเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้
4. ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนและทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลัก 4 ประการคือ

2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งความพร้อมของคน และครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน สังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ

2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าว มีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

2.3 การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านชุมชนเมือง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ และด้านการจัดการกองทุน

2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการ ที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน

3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและการบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนา ความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก ของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในอนาคต

3.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ ทั้งทางสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 เป็นกรรมการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วย เลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน และให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อย 3 คนไม่เกิน 7 คน

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- คาย
- ลากออก
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

5. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

หมวดที่ 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานมีอำนาจหน้าที่

1. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการของกองทุน
2. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน
3. จัดให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
4. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคิดตามสังเกตการณ์ ที่คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อม ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมจะต้องมีครัวเรือน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด
2. เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
3. วันที่เลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน หลังประกาศคณะกรรมการ

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยในหมู่บ้านเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
3. มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ตลอดจนยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ หรือหน่วยงานที่สังกัด
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ที่เสียสิทธิตามมาตรา 68
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำขึ้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ดังนั้นหมู่บ้านจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน ต่อครัวเรือน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่คัดเลือกคณะกรรมการ
4. คณะกรรมการต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุน
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

ทุนหมู่บ้าน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง”

ข้อ 2 ที่ตั้งของกองทุน บ้านมอทรายทอง หมู่ 10 ตำบลวังไทร อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนแก่สมาชิก
- (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้านวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสั่งจะและเงินฝาก
- (3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- (4) เพื่อพัฒนาจิตใจ สมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการคือ
 - เป็นคนมีความซื่อสัตย์
 - เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
 - เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
 - เป็นคนรู้รักสามัคคี

ข้อ 5 แหล่งที่มาของกองทุนประกอบด้วย

- (1) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- (2) เงินฝากสั่งจะและเงินรับฝาก
- (3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน
- (4) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (5) เงินกู้ยืม
- (6) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (7) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใด ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติด

พันอื่นใด

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก

(1) เป็นผู้พำนัก หรือ พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะ ไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

- (2) เป็นผู้มิมีนิสัยอันดีงาม มีความเข้าใจ ชอบด้วยหลักการของกองทุน
- (3) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน
- (4) เป็นผู้ที่คณะกรรมการ ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
- (5) อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

(6) มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- (2) ผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นจ้างหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิก แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครเป็นสมาชิก
- (3) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 8 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
- (5) จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์ หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าประการใด
- (6) จงใจบิดเบ่งความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
- (7) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้
- (8) มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้หมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ 10 มีสาระสำคัญดังนี้

1. โครงการสามารถดำเนินการได้จริง เป็นไปได้และคุ้มค่าการลงทุน
2. มีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 – 5 คน
3. โครงการของผู้กู้เงินต้องตามวัตถุประสงค์
4. โครงการที่ขอให้นำไปใช้จ่ายในกิจกรรมพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ สร้างงาน ลดรายจ่าย

บรรเทาเหตุฉุกเฉิน

หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ซิฟฟ์ ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeams Cipp Model) (จากหนังสือชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา) กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศ ที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอ สำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ และ สตัฟเฟิลบีม จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

- 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- 2 เก็บรวบรวมข้อมูล
- 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

รูปแบบการประเมินแบบ ซิฟฟ์ (CIPP Model) ได้กำหนดประเด็นที่ประเมิน 4 ประเภที่มีรายละเอียดดังนี้

C ย่อมาจาก Context Evaluation คือ การประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล และความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

I ย่อมาจาก Input Evaluation คือ การประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพร้อมของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

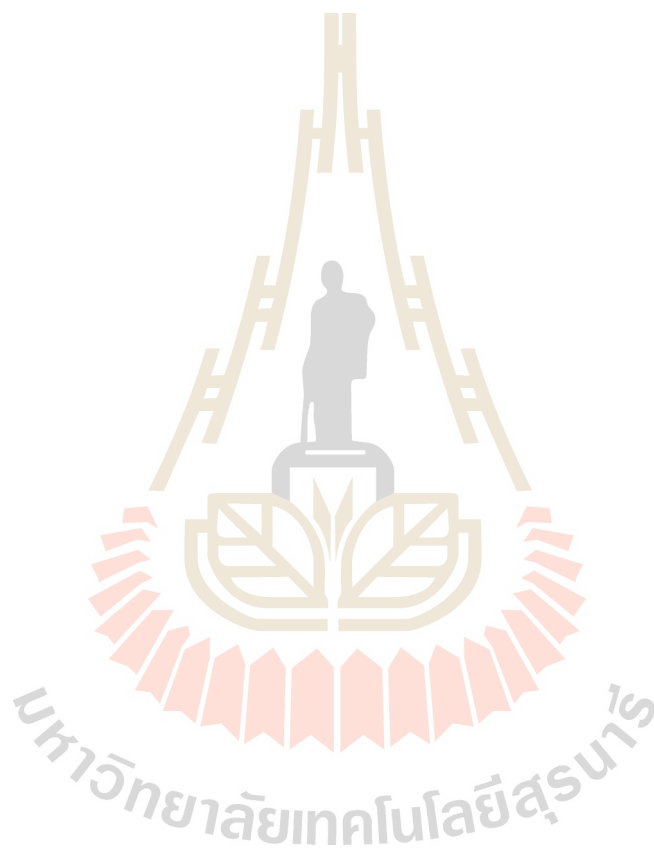
P ย่อมาจาก Process Evaluation คือการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

P ย่อมาจาก Product Evaluation เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงิน เข้าหมู่บ้านแล้ว เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุน ไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ได้เสนอโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาในหลักสูตร “การจัดการและการประเมินโครงการ” ซึ่งกำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการ

ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้าน ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นการจ้างงานแก่ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตยระดับการศึกษาควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ ผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ”

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะ บ้านมอทรายทอง หมู่ที่ 10 ตำบลวังไทร อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีรูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ ซิปป์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ใน บทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคลดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของ หมู่บ้านและรายบุคคล(ผู้กู้)
2. การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ทั้งในระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึงสมาชิกของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการที่ผู้ประเมินจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน ซึ่งในที่นี้คือประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ 10 ตำบลวังไทร อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของผู้จัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้คือกลุ่มตัวอย่างที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ใช้ในการเก็บแบบสอบถาม (บร.) เช่น

- คณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 ราย

- สมาชิกกองทุน
 - สมาชิกที่ได้รับเงินกู้จำนวน 77 ราย
 - สมาชิกที่ไม่ได้รับเงินกู้จำนวน 40 ราย
- ข้าราชการ และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ราย
- ชาวบ้านที่ไม่ได้สมัครสมาชิก 45 ราย

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

จากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตารางที่ 1 การประเมินบริบท สภาวะแวดล้อม Context Evaluation (C)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน(A) C ₁ ประวัติความเป็นมา	<ol style="list-style-type: none"> ที่มาของชื่อหมู่บ้าน คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน เหตุใดจึงอพยพมา สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร อาชีพเดิม(หลัก/รอง)คืออะไร อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคือ อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคเกิดขึ้นปีไหน (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา) 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 ศึกษาจากเอกสาร เช่น จปฐ. กชช2ค.
C ₂ สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น แผนที่หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ข้อมูลจากเอกสาร หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาจากเอกสาร เช่น แผนที่ตำบล การสำรวจพื้นที่ สัมภาษณ์
C ₃ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชน สถานีอนามัย โรงเรียน เกษตรตำบล หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C ₄ วัฒนธรรม ประเพณี	5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน 6. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวน ครู/นักเรียน) 7. โรคที่เจ็บป่วย 8. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย		
C ₅ โครงสร้างพื้น ฐานและ ทรัพยากร	1. จำนวนวัด/โบสถ์/มัสยิด 2. จำนวนพระ/เณร/บาทหลวง 3. ภาษาพื้นบ้าน 4. ประเพณีที่สำคัญ 5. ความเชื่อค่านิยมต่าง ๆ (ศาลปู่ตา)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโส 3. ชาวบ้าน 4. เจ้าอาวาส	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. ศึกษาจาก เอกสาร 3. สังเกต
C ₆ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. จำนวนและสภาพของโครง สร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, หอกระจายข่าว, ศาลา ประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้, แหล่งน้ำ, แร่ธาตุ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์	1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. สังเกต 3. ศึกษาเอกสาร แผนพัฒนา อบต.
C ₆ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ 2. กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก, ทุนของกลุ่มกิจ กรรมกลุ่ม, ปีที่ก่อตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ)	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C ₇ โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	1. โครงการของภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี)		
C ₈ ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนอาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2
ระดับรายบุคคล (B)			
C ₁ อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประเมินอาชีพเดิม (เพียงพต่อการเลี้ยงครอบครัว)	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินอนุมัติ	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C ₂ สมาชิก ในครอบครัว	3. ปัญหาอุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ 1. สมาชิกในครอบครัวและราย ละเอียด เช่น จำนวน,อายุ,สถาน ภาพสมรส,ระดับการศึกษา,ความ สัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
C ₃ สภาพการอยู่ อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกต 2. สัมภาษณ์
C ₄ รายได้ของ ครอบครัว	1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อ รายจ่าย	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
C ₅ หนี้สินของ ครอบครัวก่อนกู้ เงิน	1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงิน กองทุน 2. สาเหตุของการมีหนี้สิน แหล่ง เงินกู้	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม

ตารางที่ 2 การประเมินปัจจัยนำเข้า Input Evaluation (I)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน(A) I ₁ นโยบาย ระเบียบ แนวทาง ปฏิบัติ	1. รายละเอียดของระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี 2. รายละเอียดของระเบียบกอง ทุนหมู่บ้านฯ	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง	1. ศึกษาจาก เอกสาร
I ₂ การประชา สัมพันธ์	1. ช่วงเวลาที่มีการประชา สัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการประชา สัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการประชา สัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกอง ทุนหมู่บ้าน 5. เอกสาร ประชาสัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
I ₃ คณะ อนุกรรมการ ระดับอำเภอที่ เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะอนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. ตั๋วส่วนกรรมการภาคประชา ชน 4. การปฏิบัติหน้าที่	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I ₄ คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจาก เอกสาร
I ₅ การเตรียม ความพร้อมการ สร้างความรู้ความ เข้าใจแก่คณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้านและชาว บ้าน	1. วิธีการในการเตรียมความ พร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความ พร้อม 3. จำนวนครั้งในการเตรียมความ พร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กรที่ทำหน้าที่ ในการเตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.3,บร.9 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกองทุน
I ₆ เงินกองทุน หนึ่งล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I ₇ เงินทุนสะสม อื่น ๆ	1. ประเภท/จำนวน/ที่มาและการ เก็บรักษาเงินทุนสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
I ₈ บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ,วุฒิการ ศึกษา,อายุ,เพศ,ภูมิลำเนา,สถาน ภาพ, ความสามารถพิเศษ 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกอง ทุนหมู่บ้าน 2. คู่มือนักศึกษา	1. ศึกษาตนเอง 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับรายบุคคล (B) I_1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
I_2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม
I_3 วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
I_4 สถานที่/วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ	1. สถานที่วัสดุอุปกรณ์และวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สังเกต
I_5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่ม
I_6 จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 3 การประเมินกระบวนการ Process Evaluation (P)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน(A) P ₁ การจัดทำ ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. กระบวนการในการจัดทำ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ พร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติมจากคณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้านและชาว บ้าน
P ₂ การจัดทำ เอกสารขึ้น ทะเบียน	1. เอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
P ₃ ระบบบัญชี กองทุน	1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้, บัญชีเงินสัจจะ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ 5. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
P ₄ กิจกรรมเกี่ยว กับสมาชิกกอง ทุนหมู่บ้าน			
P _{4.1} การรับสมัคร	1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและ เหตุผล 2. ค่าธรรมเนียมการรับสมัคร และเหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ พร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่ม จากคณะกรรมการ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	3. ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติของผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาและอุปสรรค		
P _{4.2} การหมดสมาชิกภาพ	1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
P _{4.3} ประเภทสมาชิก	1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
P _{4.4} การทำทะเบียนสมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำทะเบียนสมาชิก 2. ปัญหาและอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 4. เอกสารโครงการขอกู้เงินกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร (ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₅ กิจกรรมเกี่ยวกับ การกู้เงิน กองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการขอกู้ 3. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ 2. สมาชิก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาเอกสาร ระเบียบกองทุน
P _{5.1} การคัดเลือก ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและ เหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
P _{5.2} การโอนเงิน ให้ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการโอนเงิน 2. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ หลักฐานการโอนเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
P _{5.3} การชำระหนี้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ 2. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ส่ง เงินคืน 3. เอกสารในการ ส่งเงินคืน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสารระเบียบ กองทุน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₆ การส่งเสริม การใช้เงินกู้ P _{6.1} การแนะนำ วิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีในการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินกู้ 3. บัณฑิตกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
P _{6.2} การช่วยหา ตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการ ตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินกู้ 3. บัณฑิตกองทุน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
P ₇ การตรวจสอบ การใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินกู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
P ₈ การจัดทำราย งานและเผยแพร่ ผลการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนิน งาน 4. ปัญหาและอุปสรรค 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและ ชาวบ้าน 3. เอกสารการจัด ทำรายงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาเอกสาร

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₉ การจัดสรรผล ประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุ ผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาเอกสาร
P ₁₀ การสร้าง เครือข่ายการเรียนรู้ โดยบัณฑิตกอง ทุน	1. ประเภทเครือข่าย 2. กลุ่มคนที่เข้ามาร่วมเครือข่าย 3. วิธีการสร้างเครือข่าย 4. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วม เครือข่าย 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการ สร้างเครือข่าย 6. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกอง ทุนหมู่บ้าน 3. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับเงินกู้ 4. บัญชีการจ่าย เงิน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมี ส่วนร่วม
ระดับบุคคล (B) P ₁ การใช้จ่ายเงิน	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
P ₂ การหาความรู้ เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้านที่ได้ รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกตจากการ เสวนาตามแบบ บร.6

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
P ₃ การหาตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์
P ₄ การทำบัญชี ใช้จ่ายเงิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี) 2. ผู้ที่เหลือ แนะนำการจัดทำบัญชี 		<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 4 การประเมินผลผลิต Product Evaluation (O)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน(A)			
O ₁ จำนวนสมาชิกกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มก่อตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
O ₂ จำนวนผู้ได้เงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ยื่นได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
O ₃ ยอดเงินที่ได้ให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินที่ผู้มากู้และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
O ₄ จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้กู้ที่ชำระคืนตามกำหนด 2. จำนวนผู้กู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
O ₅ ยอดเงินที่มี การชำระคืน	3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้กู้ไม่ ชำระคืนตามกำหนด 1. ยอดเงินกู้ที่ชำระคืน จำแนก เป็นเงินสด, ดอกเบี้ยและค่าปรับ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน	3. ศึกษาจาก เอกสาร 1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
O ₆ กองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม แยก ตามประเภทผู้กู้, จำนวนผู้กู้ 2. การใช้ประโยชน์กับกองทุน สะสม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีเงินฝาก กองทุนสะสม	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร
O ₇ การใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ 2. จำนวนผู้กู้เงินที่ใช้เงินไม่เป็น ไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ผู้ตรวจ สอบ
O ₈ ทักษะคิดของ ชุมชนต่อกองทุน	1. ทักษะคิดต่อคณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้านในเชิงบวกและลบ 2. ทักษะคิดต่อกองทุน 1 ล้านบาท ในเชิงบวกและลบ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและ ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.9 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
O ₉ การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายงานการปฏิบัติงานของบัณฑิตกองทุน
O ₁₀ การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสบการณ์การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตามแบบ บร.10
O ₁₁ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุมเสวนาสมาเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนแม่งานแก้ปัญหาชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกและชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2 2. จากการสังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับบุคคล(B) O ₁ ผลที่ได้ตาม วัตถุประสงค์ของ การกู้เงิน	13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของชาวบ้าน		
O _{1.1} ผลทางตรง	1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
O _{1.2} ผลทางอ้อม	1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ จัดเวทีฯตามแบบ บร.10

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านมอทรายทอง หมู่ 10 ต.วังไทร อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้แก่แบบรายงาน ต่าง ๆ (บร.) มีดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

ได้ศึกษาข้อมูลที่จัดเก็บไว้แล้ว ซึ่งเรียกว่าข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่ กชช 2ค จปฐ. เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลหมู่บ้าน แผนที่หมู่บ้าน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะอยู่ที่ผู้ใหญ่บ้าน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่มีข้อมูลของหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอาจมีข้อมูลอยู่ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นต้น

2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย 50 % ของครัวเรือนในชุมชน เช่น บ้านมอทรายทอง มีทั้งหมด 189 ครัวเรือน เรากำหนดกลุ่มเป้าหมาย 50% จะได้ 95 ครัวเรือน

3. แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมือง

กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์ มีกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้นำชุมชนประมาณร้อยละ 50 ของผู้นำอย่างเป็นทางการในชุมชน ประชาชนทั่วไปในชุมชนทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตามความเหมาะสมเช่นสัมภาษณ์ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารกองทุนและสัมภาษณ์กระบวนการจัดระเบียบอย่างไร การรับสมัครสมาชิก เกณฑ์การพิจารณาให้เงินกู้ การคิดดอกเบี้ย หรือผลตอบแทนกองทุน ปัญหาการบริหารกองทุน วิธีการแก้ปัญหา ฯลฯ

5.แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

โดยการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน มาร่วมจัดเวทีประชาคม ประกอบด้วย กรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน ประชาชนทั่วไป จัดกลุ่มสนทนา บริกษาหรือเช่น สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถตั้งกองทุนได้ ปัจจัยช่วยให้สามารถตั้งกองทุนหมู่บ้านได้ ระเบียบการกู้ การคิดดอกเบี้ย การชำระหนี้กองทุน ปัญหาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองและแนวทางแก้ไข

6. แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

จัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงิน และมีอาชีพเดียวกันในหมู่บ้านจัดตั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบล โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันและแนวทางแก้ปัญหาที่กลุ่มเสนอแนะ

7. แบบรายงาน บร.7(แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน)

โดยการสัมภาษณ์แบบ บร. 2 แล้วนำมาสรุปลงใน บร.7 เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ว่ามีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากหรือน้อยเพียงไร

8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

เป็นโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (SMEs) อาจจะเป็นผลิตภัณฑ์ของตำบลหรือของกลุ่มแม่บ้านแต่ละหมู่บ้านก็ได้ เพื่อศึกษาว่าผลิตภัณฑ์ที่ทำนั้นมีความยั่งยืนเพียงใดในการบริหารจัดการของกลุ่ม มีภูมิหลังอย่างไร แนวคิดในการทำธุรกิจ วิเคราะห์สถานการณ์ ต้นทุนการผลิต ตลาดการค้า ลูกค้านำไปขาย คู่แข่งทางการตลาด มีประสิทธิภาพเพียงใดในการจัดระบบของกิจการ

9. แบบรายงาน บร.9(แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

การสัมภาษณ์กระบวนการ ได้มาซึ่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะมีการประชุมของหมู่บ้านว่าผ่านเกณฑ์ในการเลือกตั้งคณะกรรมการโดยมีการประชุม 3 ใน 4 ของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีการคัดเลือกแสดงความคิดเห็นของประชาชนว่าจะให้ใครเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านด้วยประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบร่วมกัน

10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชน)

สรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน โดยจะมีทั้งเวทีหมู่บ้านและเวทีตำบล เช่น มีความภูมิใจและความสำเร็จ ความประทับใจ โดยแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายการณ)

โดยการศึกษาเจาะลึกเป็นระยะ ๆ และสรุปสัมภาษณ์ใน บร.4และกำหนดกลุ่มเป้าหมายสัมภาษณ์โดยแยกเป็น 4 ประเภท

- อาชีพด้านการเกษตร
- อาชีพด้านค้าขาย
- อาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์
- อาชีพเย็บผ้า

โดยจะเก็บจนครบเป้าหมายทั้งหมดของผู้ที่ ว่าที่รายรับรายจ่ายมากน้อยเพียงใดในแต่ละอาชีพ

12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน)

โดยการใช้กระบวนการ AIC ในการวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน วิเคราะห์จากบร.1 เพื่อกำหนดตัวแทนกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมเวทีประชาคม จากข้อมูลการดำเนินการวิเคราะห์แผนแม่บทระดับตำบล ประชุมชี้แจงคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านถึงวัตถุประสงค์ในการ

จัดทำเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชนและขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเช่น ครู ในหมู่บ้าน พัฒนาการประจำตำบล คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของหมู่บ้านเพื่อวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึก เป็นการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้าน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
2. การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ
3. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน เช่น
 - เวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
 - เวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุน
 - เวทีวิเคราะห์ทำแผนแม่บทชุมชน
 - เวทีสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
4. การศึกษาเจาะลึกกรณีจากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 50 % ที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านและได้ดำเนินการนำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำเอาข้อมูลประเภท ประวัติ ความเป็นมาของชุมชนหรือข้อมูลปฐมภูมิ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำเอาข้อมูลประเภท ความเข้มแข็งของชุมชน มาวิเคราะห์สถิติ หาคิดค่าร้อยละ แจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

บริบทระดับประเทศ

1. ความยากจนของประเทศ

สถานการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับความจน เมื่อพิจารณาถึงภาวะความจนพบว่าความยากจนแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ความยากจนในประเทศยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน เช่น ลาว กัมพูชา อินโดนีเซีย แต่สูงกว่าในประเทศเกาหลีใต้และมาเลเซียจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวทางเศรษฐกิจและระดับความจน โดยใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ยการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนคนจนใน พบว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการลดลงของสัดส่วนคนจนต่อประชากรอย่างชัดเจน พบว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 1 จะสามารถลดสัดส่วนคนจนต่อประชากรได้ประมาณร้อยละ 0.4 เมื่อพิจารณาแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 9 ประมาณไว้ที่ร้อยละ 4-5 ประกอบกับแนวโน้มอัตราเงินเฟ้อประมาณร้อยละ 3 และการขยายตัวของประชากรร้อยละ 1 แล้วพบว่า สัดส่วนคนจนต่อประชากรในช่วงสั้นแผน 9 จะอยู่ประมาณที่ร้อยละ 16.5

อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจของไทยเริ่มฟื้นตัวขึ้นแล้วและสัดส่วนคนจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยมีโครงการที่สำคัญ 5 โครงการ ดังนั้นจึงคาดหมายได้ว่าแนวโน้มความยากจนของประเทศไทยจะลดลงและอาจบรรลุตามเป้าหมายแผนฯ 9 ที่กำหนดไว้ว่าในปี 2549 สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากร (บทคัดย่อ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในปัจจุบันธุรกิจของประเทศไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสนกิจการ ในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 99.7 มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการและประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากซึ่งอยู่นอกระบบ ไม่ได้จดทะเบียนในภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นการเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่ง

ออกจึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการส่งออกของไทยและการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การพัฒนาและส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างอันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการผลิต ขาดทรัพยากรบุคคล ที่มีคุณภาพและตรงความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุนในขณะที่เดียวกันปัจจัยแวดล้อม การประกอบธุรกิจของ SMEs ได้เปลี่ยนไปและยังคงเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีทางการค้าและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น จะมุ่งตลาดภายในประเทศหรือตลาดต่างประเทศ ต่างก็จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานสากล และยกระดับผลิต รวมทั้งต้องมีความสามารถที่จะเชื่อมโยงธุรกิจในลักษณะที่เป็นนานาชาติมากขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมจึงกำหนดกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ดังนี้

1. ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ
2. พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคล SMEs
3. สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs
4. เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินปลະสร้างกลไกเสริมทางการเงินเพื่อส่งเสริม SMEs
5. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ
6. พัฒนาวិสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน
7. สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ภาคคือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการ ได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากร (www.dip.go.th/smethai.net)

3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สถานการณ์เศรษฐกิจสหรัฐและเศรษฐกิจโลกยังคงอ่อนไหว ความผันผวนต่าง ๆ ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง สหรัฐอเมริกาได้รายงานอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) เพิ่มขึ้นเพียง 1.1 % ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2545 โดยต่ำกว่าประมาณการไว้ที่อัตรา 2.2 % ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของเศรษฐกิจโลกรวมถึงเศรษฐกิจไทยที่อาจจะต้องเผชิญความยุ่งยากในการประคับประคองให้เศรษฐกิจฟื้นตัวตามเป้าหมายที่คาดไว้ในปี 2545 นี้ ประเด็นที่น่าวิตกคือภาคการส่งออกที่พึ่งพาปัจจัยภายนอกประเทศและมีความสำคัญต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยคิดเป็นสัดส่วนถึง 60 % ของจีดีพี โดยการส่งออกของไทยใน

ช่วงครึ่งแรก 2545 ลดลง 1.5 % จากช่วงเดียวกันของปีก่อน ดังนั้นหากสถานการณ์ของสหรัฐในช่วงที่เหลือปีนี้ยังคงอึมครึมต่อไปจะส่งผลกระทบต่อทางด้านลบแก่เศรษฐกิจโลกและของไทยได้

สรุปผลกระทบต่อการส่งออกไทยจากการที่เศรษฐกิจสหรัฐอ่อนกำลังลงในช่วงครึ่งหลังของปี 2545 ไทยได้ตั้งเป้าหมายการส่งออกปี 2545 ว่าจะขยายตัวประมาณ 2.5 - 3 % โดยคาดว่าจะมีมูลค่าประมาณ 65,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ที่ผ่านมา 6 เดือน ไทยมีการส่งออกทั้งสิ้น 31,178 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลง 1.5 % หากการส่งออกในครึ่งปีหลังไม่กระเตื้องขึ้นกว่าครึ่งแรก มีแนวโน้มว่าการส่งออกทั้งปีจะติดลบประมาณ 1.3 % เพราะในช่วง 6 เดือนแรกไทยมีมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยเดือนละ 5,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดว่าจะสามารถส่งออกได้ประมาณเดือนละ 5,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (มติชน วันที่ 13 สิงหาคม 2545 : 8)

4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

เมื่อครั้งที่โรงแรมรอยัลพลาซ่าที่โคราชถล่มลงมาทั้งหลัง มีผู้เสียชีวิตเกือบ 200 คนสาเหตุที่ถล่มเพราะไปต่อเติมข้างบนจนหนัก ฐานล่างรับไม่ไหวจึงถล่ม ดังนั้นอะไรที่ข้างบนหนักแต่ฐานล่างไม่แข็งแรงก็จะถล่ม สังคมไทยเป็นสังคมที่หนักข้างบนแต่ฐานล่างอ่อนแอจึงถล่ม การพึ่งพลาของเศรษฐกิจคือการถล่ม ถ้าเราไม่เข้าถึงสาเหตุของการถล่มก็จะถล่มแล้วถล่มอีกเรื่อยไป โครงสร้างสังคมไทยนั้นข้างบนดูข้างล่างขึ้นไปหล่อเลี้ยงตลอดเวลา ถ้าดูพอทำเนาก็ยังพอประคองกันไปได้ แต่ระยะหลังข้างบนดูข้างล่างรุนแรงมากเกิดสภาพข้างล่างวิกฤตมานานแล้วข้างบนลอยละล่องอยู่ในฟองสบู่ ซึ่งบัดนี้แตกแล้วที่ว่าวิกฤตนี้คือข้างบนที่วิกฤตด้วย หรือวิกฤตอย่างทั่วถึงแต่เครื่องสูบลทางเศรษฐกิจที่สูบลของข้างล่าง ไปเลี้ยงข้างบนก็ยังทำงานอยู่ตามเดิมคือเมื่อสถาบันการเงินประสบปัญหาเรื้อรังก็เอาเงินของประเทศไปค้ำจุน (เศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเอง : ความเข้มแข็งจากฐานล่าง ศ.นพ.ประเวศ วะสี)

5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการศึกษาผลกระทบ จากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือนครั้งแรกในปี 2542 และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปี 2544 การสำรวจครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลต่อเนื่องสำหรับเป็นตัวชี้วัดผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่มีต่อครัวเรือนกลุ่มต่างๆ โดยทำการสำรวจจากครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศประมาณ 16,500 ครัวเรือนในช่วงระหว่าง เดือนมีนาคม-พฤษภาคมและเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2544 ผลจากการศึกษาที่สำคัญๆ สรุปได้ดังนี้

1) ผลกระทบที่มีต่อรายได้ของครัวเรือน เมื่อให้ครัวเรือนเปรียบเทียบรายได้ของครัวเรือนในปี 2544 กับปี 2543 พบว่าครัวเรือนร้อยละ 62.3 รายงานได้ใกล้เคียงกันร้อยละ 28.0 รายงานว่ามีรายได้ลดลง โดยส่วนใหญ่มีรายได้ลดลงน้อยกว่าร้อยละ 25 ในขณะที่ครัวเรือนร้อยละ 9.7

รายงานว่ามีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่ มีรายได้เพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 25 จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนที่รายงานว่ามีรายได้ (ปี 2544 กับ ปี 2543) โดดเดี่ยวกันนั้น มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับการสำรวจครั้งก่อน (ปี 2543 กับปี 2542) ในขณะที่ครัวเรือนที่รายงานว่ามีรายได้ ลดลงมีสัดส่วนลดลง อย่างเห็นได้ชัด

2) สาเหตุที่ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง การที่รายได้ของครัวเรือน ลดลงในปี 2544 นั้นส่วนหนึ่งเนื่องมาจากรายได้ จากการเกษตรลดลง โดยเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47.2) ของครัวเรือนที่มีรายได้ลดลง รายงาน สาเหตุที่ทำให้รายได้ลดลง เนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำ สาเหตุที่สำคัญลำดับต่อมาคือ ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรที่สูงขึ้น และภัยธรรมชาติจากภาวะภัยแล้ง และน้ำท่วม ทำให้รายได้จากการเกษตรลดลง โดยครัวเรือนทั่วประเทศที่มีรายได้ ลดลง รายงาน สาเหตุดังกล่าว ร้อยละ 42.3 และ 37.8 ตามลำดับ นอกจากนี้ ครัวเรือนร้อยละ 31.6 ของครัวเรือนที่มีรายได้ลดลง รายงานว่ามีรายได้จากการประกอบธุรกิจ ที่ไม่ใช่อุตสาหกรรมเกษตรและเลิกกิจการ การลดลงของเงินช่วยเหลือ ที่ได้รับจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง ครัวเรือนที่มีรายได้ลดลง รายงานสาเหตุนี้ประมาณร้อยละ 19.0 และครัวเรือน ร้อยละ 16.6 รายงานว่าสมาชิกในครัวเรือน ถูกลดเงินเดือนค่าจ้าง นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ อีก ร้อยละ 11.7

3) วิธีการแก้ไขและบรรเทาปัญหา จากการที่รายได้ของครัวเรือนลดลง ครัวเรือนที่มีรายได้ลดลงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 74.6) แก้ไขหรือบรรเทาปัญหา โดยการปรับแบบแผนการบริโภค อาหาร ครัวเรือนร้อยละ 41.9 แก้ไขปัญหาโดยการกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน ครัวเรือน ร้อยละ 38.4 ทำงานมากขึ้น การถอนเงินออมออกมาใช้จ่าย เป็นวิธีการหนึ่งที่ครัวเรือนร้อยละ 29.3 ใช้บรรเทาปัญหาจากการที่รายได้ลดลง ครัวเรือนร้อยละ 28.8 ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โดยเปลี่ยน ไปรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐ หรือซื้อยามารักษาเอง และครัวเรือนร้อยละ 26.0 ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน นอกจากวิธีการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ครัวเรือนที่มีรายได้ลดลงยังใช้วิธีการอื่นๆ อีกเช่น กู้ยืมเงินจากกองทุนของรัฐ (ร้อยละ 17.5) การไป ทำงานทำจ้างต่างถิ่น (ร้อยละ 16.4) จำนำ จำนองทรัพย์สิน (ร้อยละ 11.1) ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (ร้อยละ 9.8) ขายทรัพย์สิน (ร้อยละ 8.1) เป็นต้น สำหรับครัวเรือนที่บุตรหลานต้องลาออกจากสถาน ศึกษาหรือไม่สามารถเรียนต่อได้มีร้อยละ 2.9 และที่ต้องย้ายสถานศึกษาจากเอกชนไปรัฐบาลมีเพียง ร้อยละ 1.6 (<http://www.nso.go.th/thai/stat/sociohs/soceffect.htm>)

6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

คำว่า “ชนบท” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า หมายถึง “บ้านนอก” และคำว่า บ้านนอก หมายถึง “เขตแดนที่ห่างจากตัวเมืองออกไป” คำจำกัดความดังกล่าวเป็น

เพียงการบอกปริมาณของทั้งสองชุมชนเท่านั้น นักสังคมจิตวิทยาได้เสนอรายละเอียดที่เป็นลักษณะบางอย่างของชนบท ดังนี้พบว่าคนในชนบทมีการพัฒนาค่อนข้างน้อย จึงทำให้เกิดความอ่อนแอขึ้น ผลก็เนื่องมาจากการที่รัฐบาล ให้ความสำคัญกับหน่วยงานอื่นมากเกินไป เช่น การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เป็นต้น จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสังคม เกิดการแบ่งชนชั้นวรรณะระหว่างคนจนกับคนรวย ไม่มีความสมดุลในการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐบาลของพล ท่านนายกรัฐมนตรีนคร พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จึงได้มีนโยบายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกด้าน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงต้องผนึกกำลังดำเนินงานการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้มีกิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่

1. การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐจากการเป็นผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

2. การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชน รวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

สังคมไทยตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ค่านึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจรุนแรง ประกอบกับคนไทยจำนวนมากยังขาดความสามารถในการถ่วงถ่วงและเลือกใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมต่างชาติที่หลากหลายเข้ามาพร้อมกับเทคโนโลยี สารสนเทศ และสื่อบันเทิงต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทันและมีเหตุผลนำไปสู่การครอบงำทางวัฒนธรรมและแรงพฤติกรรมบริโภคนิยมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ยิ่งขึ้น ส่งผลให้สภาพวิถีชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาศีลธรรมเสื่อมและ

ปัญหาสังคมต่าง ๆ ติดตามมาจึงจำเป็นต้องระดมพลังจากทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ และมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้รับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545 - 2549 : 10)

บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านมอทรายทองได้แยกบ้านจากบ้านหินลาด หมู่ 5 ต.วังไทร เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2531 ชื่อเดิมชื่อ มอคินทราย เพราะว่ามีเมื่อก่อนจะมีเนินเตี้ย ๆ อยู่มากมายและดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย และการคมนาคมสมัยก่อนจะใช้เกวียนเป็นพาหนะ เมื่อจะต้องเดินทางติดต่อยังหมู่บ้านอื่น ๆ และเวลาที่แดดออกเมื่อดินทรายกระทบกับแสงแดดของดวงอาทิตย์จะมองเห็นเป็นระยิบระยับคล้ายคั้งทอง ชาวบ้านจึงเรียกว่า มอทรายทอง ตั้งแต่นั้นมา และกลุ่มชนกลุ่มแรกที่เริ่มเข้ามาก่อตั้งหมู่บ้านได้อพยพมาจากบ้านยางโลน ต.เมืองแก อ.สตึก จ.บุรีรัมย์และจากบ้านหินลาดจำนวนหนึ่ง บุคคลกลุ่มแรกที่มาก่อตั้งหมู่บ้านมี 3 ครอบครัวคือ

1. ครอบครัวนายคำตา ทุมพร
2. ครอบครัวนายสาย สีหานาม
3. ครอบครัวนายอินทร์ งอนสันเทียะ

ในอดีตเมื่อกลุ่มนายคำตา ทุมพร มาตั้งบ้านเรือนใหม่ ๆ ที่บ้านมอทรายทองนั้นตั้งเป็นกลุ่มกระจุกตัวกันอยู่ ในทางทิศใต้ของหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อประชากรในหมู่บ้านเพิ่มจำนวนมากขึ้น ได้มีการขยายหมู่บ้านและแยกออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือแยกไปทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านเรียกว่า กลุ่มสะเดาหวาน และอีกกลุ่มหนึ่งแยกขึ้นไปทางทิศใต้ขึ้นไปทางหลังเขาชื่อกลุ่มหลังเขา และเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นอีกก็ขยายตามถนนสายหลักของหมู่บ้านคือกลุ่มมอทรายทองและอีกหนึ่งกลุ่มคือกลุ่มตะลูกแจงซึ่งขอแยกออกมาจากบ้านวังสีต ต่าบลดลองม่วง

2. สภาพปัจจุบัน

บ้านมอทรายทอง ม.10 ต.วังไทร อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้คือ

ทิศเหนือ	ติดกับ หมู่บ้านวังสีต ต่าบลดลองม่วง
ทิศใต้	ติดกับ หมู่บ้านหนองไทร ต่าบลดลองม่วง
ทิศตะวันออก	ติดกับ หมู่บ้านศาลเจ้า ต่าบลดลองม่วง
ทิศตะวันตก	ติดกับ หมู่บ้านหินลาด ต่าบลวังไทร

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เป็นเขา ลุ่ม ๆ คอน ๆ เข้าล้อมรอบ พื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย ป่าไม้ปัจจุบันเหลือน้อยมาก เนื่องจากเมื่อก่อนชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพเลี้ยงไม้และไม่ได้มีการปลูกป่าทดแทน ทำให้ป่าไม้ลดจำนวนลงแต่ปัจจุบันรัฐบาลมีการเอาจริงเอาจังกับบุคคลที่บุกรุกป่าไม้ทำลายตัดไม้ อาชีพนี้จึงเลิกโดยปริยาย บ้านมอทรายทองปัจจุบันมี 189 ครัวเรือนมีประชากรทั้งหมด 886 คนเป็นหญิง 420 คนและชาย 466 คน

ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	466	53
- หญิง	420	47
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	41	5
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	48	6
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	152	17
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	33	4
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	56	6
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	435	49
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	63	7
60 ปี 1 วันขึ้นไป	58	6

3. ด้านการศึกษา

บ้านมอทรายทองเป็นหมู่บ้านที่ยังไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้านแต่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมพัฒนาชุมชน มีครู 1 คน แต่ต้องดูแลเด็ก 15 คน ส่วนเด็กชั้นประถมส่วนใหญ่จะไปเรียนที่โรงเรียนใกล้หมู่บ้านเช่น โรงเรียนบ้านหินลาด ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านมอทรายทองประมาณ 1.5 กิโลเมตร โรงเรียนบ้านกุดโจ่ง อยู่ห่างประมาณ 2 กิโลเมตร และโรงเรียนบ้านวังสี่สด ห่างประมาณ 3 กิโลเมตร ส่วนระดับมัธยมส่วนใหญ่จะเข้าไปเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอ

4. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำที่สำคัญของบ้านมอทรายทองที่ใช้สำหรับทำการเกษตรมีอยู่ 4 บ่อคือ

1. คຸ້ມตะถุกเงง 2 บ่อ ใช้ได้ (/) ตลอดปี () ไม่ตลอดปี
2. คຸ້ມสะเดาหวาน 1 บ่อ ใช้ได้ (/) ตลอดปี () ไม่ตลอดปี
3. คຸ້ມมอทรายทอง 1 บ่อ ใช้ได้ (/) ตลอดปี () ไม่ตลอดปี

ซึ่งบ่อน้ำนี้ก็มีการขุดลอกโดยหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เก็บกักน้ำสำหรับไว้ใช้ในการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน

5. ด้านเศรษฐกิจ

บ้านมอทรายทองมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 2,459 ไร่ เป็นที่นาทั้งหมดประมาณ 1,500 ไร่ สวน 200 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นการทำไร่ย่อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง พริกชี้หู ดังนั้นอาชีพหลักของชาวบ้านมอทรายทองจะเป็นเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ซึ่งได้แก่ โค นม โคนเนื้อ สุกร แต่ประชากรส่วนใหญ่จะไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ต้องอาศัยการเช่าที่ดินในการทำเกษตรกรรมถ้าปีใดฝนตกต้องตามฤดูกาลผลผลิตก็จะดีตามไปด้วยแต่ถ้าปีไหนฝนฟ้าแห้งแล้งผลผลิตก็จะได้น้อย ดังนั้นรายได้ส่วนใหญ่ของประชากรชาวบ้านมอทรายทองต่อครัวเรือนประมาณ 20,000 - 50,000 บาทต่อปี

6. ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านมอทรายทองจะอยู่แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรและส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวแบบขยาย คือแต่งงานแล้วก็จะแยกบ้านออกไปแต่จับลูกอยู่ใกล้ ๆ กับญาติพี่น้อง ดังนั้นจึงมีความเคารพนับถือตามอาวุโสกันเป็นอย่างดี บ้านมอทรายทองมีที่พักสงฆ์ 1 แห่งและมีวัด 1 แห่ง ดังนั้นหากมีงานบุญหรือประเพณีต่าง ๆ ก็จะไปร่วมกันทำบุญและในรอบ 1 ปี ชาวบ้านจะมีการทำบุญและประเพณีดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	วันขึ้นปีใหม่
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี	วันสงกรานต์
เดือนพฤษภาคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญกลางบ้าน
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	วันเข้าพรรษา
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี	วันออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี	วันลอยกระทง

ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม กรณีศึกษาบ้านมอทรายทอง ต.วังไทร อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีดังนี้

ผลกระทบประเมินหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
 กู้

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการ
 สัมภาษณ์ บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ ทศนคคทที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
 จากประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการช่วยเหลือ
 ประชาชนเกี่ยวกับเงินทุนในการประกอบอาชีพเพื่อแก้ปัญหายากจนของประชาชน

2. เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า
 เป็นเงินทุนให้กับชาวบ้านกู้ไปเพื่อสร้างรายได้ และให้ชาวบ้านรู้จักการบริหารจัดการเพื่อให้เงิน 1
 ล้านบาทยังคงอยู่เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านตลอดไป

3. คณะกรรมการ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุน
 หมู่บ้านบ้างแต่คณะกรรมการบางคนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพราะคณะกรรมการที่
 ทำงานส่วนใหญ่จะเป็นคณะกรรมการหลัก ๆ คือประธาน รองประธาน เลขานุการ เท่านั้น

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้กองทุนหมู่บ้านมอทราย
 ทองเป็นไปตามระเบียบของกองทุน ผู้กู้ทุกรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ระเบียบกองทุนกำหนด
 เป็นผลดีเพราะว่าผู้กู้ทุกรายจะมีศักยภาพในการชำระคืนเงินกองทุน

2. กระบวนการทำบัญชีกองทุน ในการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้แจกแจง
 ตำแหน่งและหน้าที่การรับผิดชอบ ดังนั้นการทำบัญชีกองทุนจึงเป็นหน้าที่ของเหรัญญิก และได้
 พบว่า คณะกรรมการในการจัดทำบัญชีไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำบัญชีเพราะระบบ
 บัญชีที่นำมาให้คณะกรรมการจัดทำนั้นมีขั้นตอนที่ยุ่งยากเกินไป คณะกรรมการที่รับผิดชอบส่วน
 ใหญ่จะทำได้แค่เฉพาะบัญชีรับและบัญชีจ่าย น่าจะมีการจัดฝึกอบรมหรือส่งผู้ที่มีความรู้ความ
 สามารถเกี่ยวกับบัญชีเข้ามาแนะนำคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านบัญชีหรือจัดทำระบบบัญชีแบบ
 สำเร็จรูปที่ง่ายและเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการ

3. การรับชำระหนี้ พบว่า ยังไม่มีการชำระหนี้เพราะว่าในระเบียบกองทุนหมู่บ้านมอ
 ทรายทอง กำหนดให้สมาชิกชำระคืนเงินกู้เป็นรายปี อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 6 ต่อปี ซึ่งขณะนี้ยัง
 ไม่ครบกำหนดตามสัญญา

4. การทำบัญชี พบว่า การทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านจะมีเหรัญญิกของกองทุนเป็นผู้จัด
 ทำบัญชีและผู้ที่เป็นเหรัญญิกควรจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับบัญชีเพื่อที่จะ ได้จัดทำบัญชีตามระบบ

บัญชีของกองทุน ส่วนเหรียญกษาปณ์ของหมู่บ้านมอทรายทองนั้นพอจะมีความรู้สามารถทำบัญชีบ้างเล็กน้อย

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

ผลโดยตรง

จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 117 ราย และมีสมาชิกกู้เงินได้ 77 ราย เป็นจำนวนเงินที่ปล่อยให้สมาชิกทั้งหมด 920,000 บาท

ผลกระทบโดยตรง

1. สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนสามารถลดการเป็นหนี้นอกระบบได้และนำเงินกู้จากกองทุนไปเป็นทุนสำรอง
2. มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ประมาณ 60 % ของครอบครัวผู้กู้เงิน เช่น เย็บผ้า
3. มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน

ผลกระทบทางอ้อม

1. ทำให้หมู่บ้านมีเครือข่ายการเรียนรู้
2. ทำให้หมู่บ้านมีศักยภาพและเข้มแข็งขึ้น
3. มีเครือข่ายทางการตลาด
4. แรงงานกลับคืนสู่ท้องถิ่น

ผลกระทบการประเมินหน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว เนื่องจากหมู่บ้านมอทรายทอง อาชีพหลักของชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตร ดังนั้นจึงมีประสบการณ์ในการดำเนินการเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว แต่เมื่อต้องการขยายกิจการหรือทำอาชีพใหม่ก็จะหาความรู้เพิ่มเติมหรือสอบถามจากผู้มีประสบการณ์ หรือเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเข้ามาให้คำแนะนำ

2. หนี้สินธนาคารของผู้กู้ เนื่องจากชาวบ้านมอทรายทอง อาชีพหลักคือทำการเกษตร ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ถ้าปีไหนฝนตกต้องตามฤดูกาล ผลผลิตก็จะดีตาม แต่ถ้าปีไหนเกิดภัยแล้ง ผลผลิตก็เก็บเกี่ยวไม่ได้ การขายผลผลิตก็ขาดทุน จึงทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้นอีกไม่ว่าจะเป็นกองทุนต่าง ๆ หรือธนาคาร หรือนายทุน เพื่อที่จะนำเงินไปลงทุนเพื่อทำใหม่ และถ้าเกิดภัยแล้งขึ้นอีกก็จะทำให้การเป็นหนี้สะสมยิ่งขึ้นไป

3. รายได้ของครอบครัว สมาชิกผู้กู้แต่ละรายจะมีรายได้ที่แตกต่างกันเพราะบางรายจะประกอบอาชีพเกินกว่า 1 อาชีพ ดังนั้นรายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 20,000 – 50,000 บาท ต่อปี

ผลประเมินหน่วยระบบ B

1. ผลประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- 1.1 จำนวนเงินที่กู้มาได้ กองทุนหมู่บ้านมอทรายทองได้กำหนดให้สมาชิกผู้กู้เงินได้รายละไม่เกิน 20,000 บาท ตามระเบียบกองทุน แต่ละรายก็จะได้ยอดเงินไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับ การเขียนโครงการเพื่อขอกู้และขึ้นอยู่กับคณะกรรมการกองทุนพิจารณาว่าโครงการ แต่ละโครงการนั้นมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งบางโครงการจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการ
- 1.2 เงินอื่น ๆ สมาชิกผู้กู้เคยได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ โดยผ่านหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจหลาย ๆ โครงการเช่น เงิน กขคจ ของกรมพัฒนาชุมชน และ เงินสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยในรูปกลุ่มอาชีพของกรมประชาสงเคราะห์
- 1.3 สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า ชาวบ้านมอทรายทองส่วนใหญ่ต้องอาศัยเช่าที่ดินทำกิน ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องรับภาระเพิ่มขึ้น ในการที่จะต้องจ่ายค่าเช่าที่และค่าวัตถุดิบที่ต้องใช้ในการประกอบอาชีพ
- 1.4 เทคนิควิธีทำงาน พบว่า สมาชิกผู้กู้แต่ละรายมีเทคนิคและวิธีทำงานคล้ายคลึงกัน เพราะอาชีพส่วนใหญ่จะเหมือน ๆ กัน ดังนั้นเทคนิคและวิธีการทำงานก็จะคล้ายคลึงกันด้วย

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

2.1 การทำกิจการที่ถูกรื้อ พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินแม้ว่าจะมีประสบการณ์ในการทำอาชีพ ด้านการเกษตรมานานแล้วก็ตาม แต่บางครั้งในการทำกิจการอาจทำแบบเดิม ๆ ไม่มีการพัฒนาให้ กิจการดีขึ้นเท่าที่ควรเพราะ ไม่มีหน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีหรือ เทคนิคใหม่ ๆ ให้

2.2 การหาตลาดที่ดี การแข่งขันทางการตลาดมีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสมาชิกผู้กู้ในกลุ่มอาชีพ เดียวกันจึงรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด

2.3 การทำบัญชี พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนไม่มีการจัดทำบัญชีเพราะ ไม่มีความรู้ เรื่องของการทำบัญชี

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผลโดยตรง

1. รายได้เป็นเงินพบว่า สมาชิกผู้กู้เงินบางส่วนยังไม่มีรายได้เพิ่มเติมเพราะกิจการยังไม่สามารถสร้างรายได้ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม โคนื้อ เพราะจะต้องใช้เวลานาน แต่สำหรับกลุ่มที่สร้าง รายได้ และมีรายได้เพิ่มที่เห็นผลแล้วคือ กลุ่มค้าขายและเย็บผ้า ซึ่งมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 50% ของรายได้เดิม

ผลกระทบโดยตรง

1. สมาชิกผู้กู้ลดการเป็นหนี้ในระบบ ทำให้ไม่ต้องกังวลว่าผลผลิตที่ได้จะเพียงพอต่อการชำระหนี้เงินทุน

ผลกระทบทางอ้อม

1. สมาชิกผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง เช่น ผู้กู้เงินเย็บผ้าสามารถผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย
2. ชาวบ้านไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานไปรับจ้างทำงานยังต่างถิ่นและยังได้ช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีการเชื่อมโยงกันเช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายส่งคืนเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จเงินที่ผู้ชำระคืนก็ส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A ในทำนองเดียวกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A

ผลประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

I. อาชีพการทำไร่

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้ยืมจากกองทุนเพื่อนำมาเป็นทุนสำรองเพื่อซื้อยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์ และปุ๋ย

กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการเตรียมพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกให้ทันต่อช่วงที่จะทำการเพาะปลูกและให้ทันกับฤดูกาล และมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเป็นการทุ่นแรงและประหยัดเวลา

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ค้ำขายได้ราคาสูงคุ้มค่ากับการลงทุน

2. อาชีพการเลี้ยงวัวนม

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนนำเงินมาเป็นทุนสำรองในการใช้จ่ายของกิจการ

กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการทำการผลิตอาหารวัวนมขึ้นเองเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารข้น เช่น ผู้เลี้ยงวัวนมสามารถผลิตข้าวโพดหมักซึ่งเป็นอาหารสำหรับวัวนม

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ แม่วัวสามารถให้น้ำนมในปริมาณที่มากขึ้น คืออย่างน้อยวัวหนึ่งตัวต้องให้น้ำนมวันละ 18 กิโลกรัม

3. อาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี เงินทุนที่กู้ยืมจากกองทุนนำมาเป็นทุนสำรอง

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การหาสินค้าใหม่ ๆ เข้ามาขายในหมู่บ้าน มีการจัดตกแต่งร้านให้สะอาด และจัดวางสินค้าให้เป็นหมวดหมู่

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณพอเหมาะ ได้แก่ สินค้ามีหลากหลายและพอเพียงสำหรับผู้บริโภคทั้งในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

4. อาชีพเย็บผ้า

ปัจจัยนำเข้าที่ดี เงินกู้ยืมจากกองทุนนำมาเป็นทุนสำรอง

กระบวนการที่ดี ได้แก่ หาวิธีการใหม่ ๆ สินค้าใหม่ ๆ หรือรูปแบบใหม่ ๆ มาผลิต

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ เมื่อผลิตสินค้านรูปแบบที่แตกต่างจากเดิมหรือให้ทันเหตุการณ์ก็จะทำให้ผลิตภัณฑ์ขายได้เป็นจำนวนมากและราคาสูงตามไปด้วย เช่น เมื่อก่อนเคยใช้จักรถีบก็เปลี่ยนมาเป็นจักรมอเตอร์เพื่อเพิ่มความเร็วในการผลิตสินค้า

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ กรณีศึกษา บ้านมอทรายทอง เพื่อทราบว่าบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การเกิดกองทุนพบว่า การที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถช่วยแก้ปัญหาในหมู่บ้านได้ระดับหนึ่ง คือประชาชนในหมู่บ้านสามารถลดการเป็นหนี้ในระบบได้เป็นบางส่วน แต่การประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้านยังต้องพึ่งพาธรรมชาติอยู่มากเมื่อน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรก็ทำให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อมีเงินกองทุนหมู่บ้านเข้ามาชาวบ้านก็สามารถกู้เงินกองทุนเพื่อนำไปเป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพได้

2. ระบบการบริหารกองทุน พบว่า การบริหารกองทุนบ้านมอทรายทองค่อนข้างมีประสิทธิภาพ เพราะคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเสียสละและทุ่มเทให้กับงานส่วนรวม และสมาชิกก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ชาวบ้านมอทรายทองได้มีการพึ่งพาตนเองตั้งแต่กระบวนการสรรหากรรมการ กระบวนการร่างระเบียบกองทุน กระบวนการจัดทำบัญชี ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวจะมีการช่วยเหลือประสานงานกันของคณะกรรมการทุกฝ่าย มีการประชุมร่วมกัน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เมื่อปัญหาถูกแก้ไข สมาชิกเกิดความเชื่อมั่นส่งผลให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาภาครัฐ

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านจึงไม่ต้องพึ่งพาเงินทุนนอกระบบ

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนระดับหมู่บ้าน เช่น การจัดเสวนากลุ่มอาชีพ การทำแผนแม่บทชุมชน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น และสรุปผลร่วมกัน จากการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่กล่าวมาถือเป็นการเพิ่มศักยภาพของประชาชนในหมู่บ้านและเชื่อมโยงไปสู่การเพิ่มศักยภาพของประชาชนระดับท้องถิ่น

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- 1.1 มีความสามัคคีในหมู่บ้าน
- 1.2 มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 1.3 มีผู้นำที่มีความยุติธรรมและมีคุณธรรม
- 1.4 มีคณะกรรมการที่เข้มแข็ง
- 1.5 มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก

ปัจจัยด้านลบ

- 1.1 ประชาชนบางส่วนขาดการเรียนรู้
- 1.2 ปัญหาด้านสิ่งเสพติดและการพนัน
- 1.3 ปัญหาภัยแล้ง

การเกิดองค์กรและเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเกิดการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกันมากขึ้น และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

1. ส่งเสริมและพัฒนาให้สามารถบริหารจัดการกองทุนเอง
2. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และแก้ไขปัญหา
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งและกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

1. ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยตนเอง
3. ชุมชนต้องช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
4. เชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงานราชการ และเอกชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปการติดตามประเมินโครงการ

จากการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ 10 ต.วังไทร อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้
4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน มอทรายทอง ผู้ประเมินมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง
2. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดข้อมูลและตัวชี้วัดจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ว่ามีอะไรบ้าง
3. วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ
4. ลงมือเขียนบทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรมและภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่างที่เป็นชุดภาคผนวก

ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ 10 ต.วังไทร อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีผลการดำเนินการ โดยใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิฟฟ์ โมเดล” แบ่งออกเป็น 2 ระบบคือ

1. ผลการดำเนินการหน่วยระบบ A คือ หน่วยบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้พบว่า

1.1 คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของรัฐบาลที่จัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมา

1.2 เงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านมีความเข้าใจว่า เงินทุน 1 ล้านบาทเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้ชาวบ้าน

1.3 การคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน สมาชิกผู้กู้เงินจะต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านกำหนด

2. ผลการดำเนินหน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายพบว่า

2.1 ประสบการณ์ดำเนินการของผู้กู้ ผู้กู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการเป็นอย่างดีเพราะเป็นอาชีพที่ถนัดและทำมาเป็นเวลานาน

2.2 หนี้ธนาคารของผู้กู้ เนื่องจากสมาชิกผู้กู้มีอาชีพทางด้านการเกษตรต้องพึ่งพาธรรมชาติถ้าปีไหนเกิดภัยแล้งผลผลิตก็ไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ จึงทำให้ขาดทุนจึงต้องไปกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ

2.3 รายได้ของครอบครัว สมาชิกผู้กู้แต่ละรายจะมีรายได้ที่แตกต่างกันเพราะสมาชิกบางรายประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ ดังนั้นรายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 20,000- 50,000 บาทต่อปี

สรุปอภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง หมู่ 10 บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. การเกิดกองทุนหมู่บ้านขึ้นได้นั้น เริ่มจากชาวบ้านมีความร่วมมือ ประสานงานกัน และมีความต้องการอยากให้มีกองทุนเกิดขึ้นเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ คณะกรรมการกองทุนก็มีความพร้อมและเต็มใจที่จะบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชาวบ้านสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มขึ้นและได้มีการวางแผนจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมายได้แก่ลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติก่อให้เกิดความรักใคร่ปรองดอง ทุกครอบครัวมีอาชีพและมีรายได้จุนเจือครอบครัวได้อย่างพอเพียง โดยไม่มีการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่นทำให้เกิดความอบอุ่นและผาสุกในครอบครัวประกอบกับผู้นำในหมู่บ้านมีความเสียสละและมีคุณธรรมเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านได้แก่ หนี้สิน

เดิมของชาวบ้านที่ก่อนจะมีกองทุนเงินล้านเข้ามามีจำนวนมาก โดยเฉพาะของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน ทั้งนี้สิ้นในระบบและนอกระบบ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เกิดองค์กรเครือข่ายเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างกองทุนหมู่บ้านมอทรายทองและกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลวังไทร โดยมีบัณฑิตกองทุนตำบลวังไทรร่วมกันจัดเวทีระดับตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และการแก้ปัญหาาร่วมกันของตัวแทนชาวบ้านในตำบลและตัวแทนคณะกรรมการกองทุนแต่ละหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านมอทรายทองมาจากความซื่อสัตย์ต่อตนเอง โดยเฉพาะเรื่องการชำระหนี้ การที่ประชาชนในหมู่บ้านมีงานทำมีรายได้ทุกครอบครัวทำให้สภาพด้านฐานะการเงินของชาวบ้านมีความมั่นคงการมีความเป็นอยู่แบบเครือญาติทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสภายในหมู่บ้าน ก่อให้เกิดความสามัคคีแน่นแฟ้น เข้มแข็งและยั่งยืน

2. ปัจจัยก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

1. จากประสบการณ์ที่ผ่านมาชาวบ้านมอทรายทองประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยบทเรียนที่ประสบมาเหล่านั้นมาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแลกเปลี่ยนกันเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น
2. ชุมชนมีความสามัคคี ทำให้มีจิตสำนึกในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ปัจจัยด้านลบ

1. ประชาชนในหมู่บ้านมอทรายทองยังเป็นหนี้ธนาคารและนายทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้จึงทำให้ไม่สามารถขยายกิจการให้เติบโตได้
2. ประชาชนบ้านมอทรายทองส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรดังนั้นจึงต้องพึ่งพาธรรมชาติอยู่ ถ้าปีใดประสบกับภัยแล้งก็จะทำให้ผลผลิตเสียหาย

การเกิดองค์กรเครือข่ายและการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเกิดการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมแก้ปัญหา นำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ความเข้มแข็งในทัศนะของประชาชนบ้านมอทรายทองดังนี้

1. มีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง
2. การมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละและยุติธรรม เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ
3. เนื่องจากในหมู่บ้านมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และมีหลายกลุ่มที่ประสบความสำเร็จแสดงให้เห็นว่าในการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีความเข้มแข็ง

ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อม

ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปสามารถนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้นในครอบครัว ทำให้เกิดการจ้างงานในหมู่บ้าน สมาชิกสามารถปลดเปลื้องหนี้สินได้บางส่วน โดยเฉพาะหนี้ในระบบและผลประโยชน์จากกองทุนไว้ให้สมาชิกกู้ต่อได้อีกในอนาคต

ผลกระทบโดยอ้อม มีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนอุดหนุนเกื้อกูลกัน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศอีกระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานอยู่ในหมู่บ้านมอทรายทอง พบว่าควรมีการแก้ไขปรับปรุงดังนี้

1. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 1 ระยะเวลาคืนทุนควรจะให้สมาชิกผู้กู้เงินผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ได้เช่น ชำระทุก 3 เดือน หรือ ทุก 6 เดือน

ข้อเสนอแนะที่ 2 การปล่อยเงินกู้ฉุกเฉิน ควรระบุเงื่อนไขให้ชัดเจนว่าสมาชิกจะกู้เงินฉุกเฉินได้ในกรณีใดบ้าง

2. การบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะที่ 1 ให้มีการกระจายงานให้คณะกรรมการในแต่ละตำแหน่งให้ทั่วถึง ไม่ใช่รวมงานรวมอำนาจไว้ที่ประธานหรือรองประธานและเลขานุการกองทุนเท่านั้น

ข้อเสนอแนะที่ 2 งานด้านเอกสารไม่มีระบบระเบียบ โดยเฉพาะบัญชี ตรวจสอบได้ยาก ควรจะมีการจัดทำรูปแบบบัญชีที่คณะกรรมการเข้าใจง่าย หรือหาผู้มีความรู้ความสามารถมาช่วยดำเนินการทำบัญชี

3. การนำเงินไปพัฒนาอาชีพ

ข้อเสนอแนะที่ 1 อาชีพเดิมที่ผู้กู้ได้ทำไปก่อนที่จะมีกองทุนเงินล้าน เมื่อสมาชิกกู้เงินกองทุนไปแล้วไม่ได้มีการพัฒนาอาชีพอย่างจริงจัง อาชีพที่ทำยังอยู่ในรูปแบบเดิมขาดการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ควรให้มีหน่วยงานราชการเข้ามาสนับสนุนให้คำปรึกษาหรือแนะนำเทคนิคหรือวิธีใหม่ๆ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมอทรายทอง. นครราชสีมา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.2545 - 2549. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว

เจดีย์ว บุรีภักดิ์และคณะ, 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

----- . 2545. ชุมชนวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : บริษัท เอส. อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา

มติชน วันที่ 13 สิงหาคม 2545 หน้า 8

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุมชนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุมชนวิชาการนิพนธ์ กรุงเทพฯ.

Available: <http://www.dip.go.th/smethai.net/กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม>

Available: <http://www.nso.go.th/thai/start.sociohs/soceffect.htm>.